

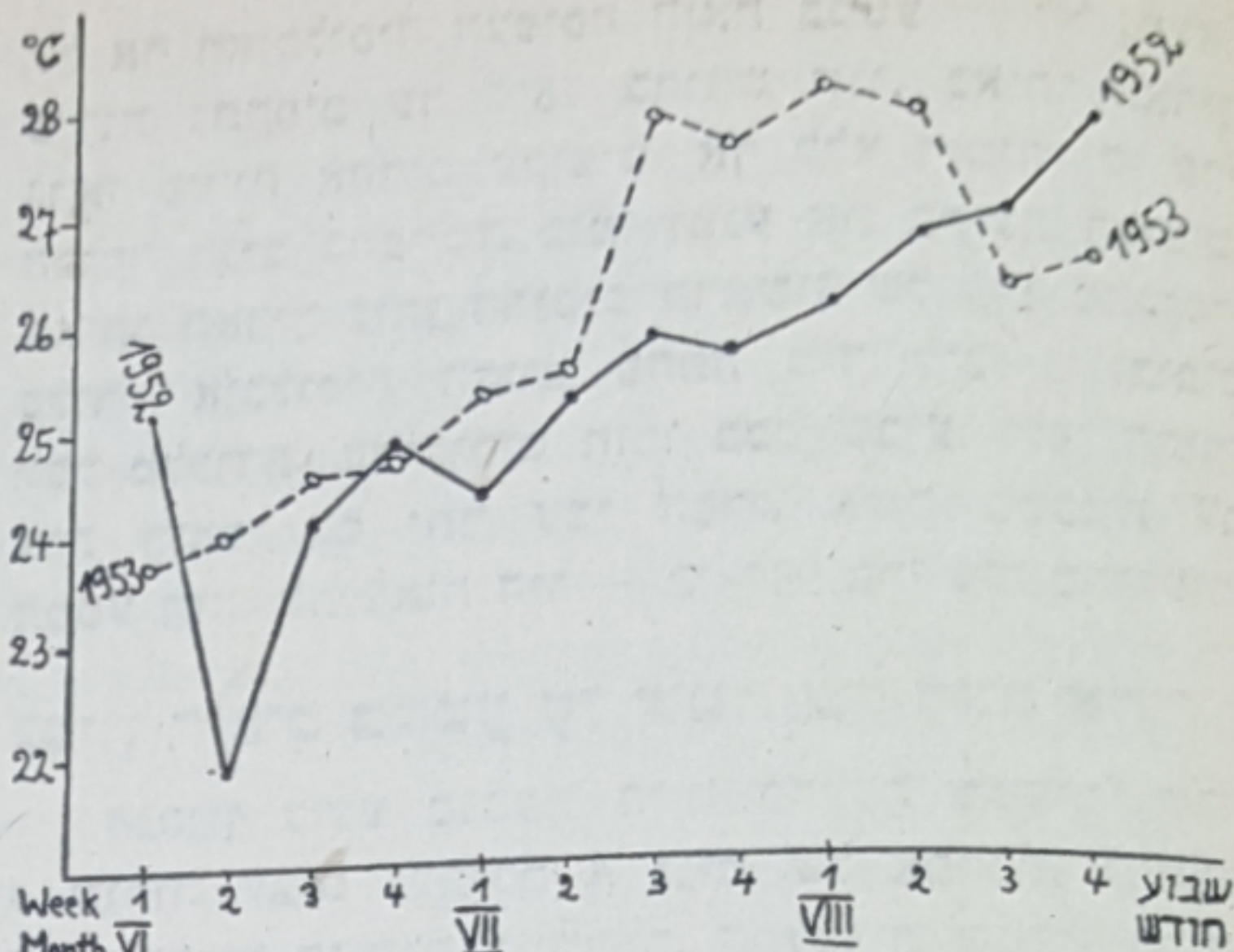
— הופסק ריבוי של הזבוב כמעט לגמרי, עד אחרי מסיקת הפירות הירוקים. תוצאות הלכידה של הזבובים בכרמי הזיתים בחולדה, בשטחי הזנים האירופיים והמקומיים — מראות את מהלך ההתקפה, שהסברו ניתן כאן.

עש הזית

בכרמים שונים בארץ נשרו פירות בסוף אוגוסט ובספטמבר, ביחוד מעצי הזנים המקומיים, אך לעתים גם מעצי זנים אירופיים. ממקומות אחדים הודיעו על נשירת פירות, בגבולות של 15%—20% מהיבול. במקום הקשר עם העוקץ נראה פתח קטן, וכאשר פותחים את הפרי במקום זה — נמצא בגלעין חור עגול, שקוטרו מ"מ אחד. בתוך החור הזה נראים סימני כירסום, בצורת שביל ישר לאורך כל הגלעין. כירסום זה נגרם ע"י זחלי עש הזית. בארצנו אפשר למצוא, לעתים את זחלי עש הזית בחדשי החורף, אוכלים בעלים ומחררים מנהרות, ובאביב מחררים הם בפקעים ובפרחים. זחלי דור הקיץ חודרים אל הפירות בלתי-המפותחים, ונכנסים אל תוך הגלעינים, בעודם רכים. עם גמר התפתחותם — עוזבים הזחלים את מקום כירסומם, כדי להתגלם על העץ. בשעת יציאתם את הפרי, הם אוכלים במקצת בעוקץ שליד הפרי; על-ידי כך נחלש העוקץ, וכעבור זמן מה נושר הפרי. בעוד שבאיטליה ובצפון אפריקה היתה גדולה הפגיעה של עש-הזית; מה שאין כן בארץ שהיתה אפסית, ברוב השנים. רק לעתים רחוקות נודע, עד עכשיו, על פגיעה ניכרת בכרמי הארץ, ועל-הרוב — בשטח מוגבל.

צ. אבידב,

התחנה לחקר החקלאות, רחובות.

ריאנר מ. א'. תנודות הטמפרטורה השבועית הממוצעת בחדשי הקיץ 1952 ו-1953 ברחובות.

ביולי 1953 קטן היה מספר שעות האור, שבהן היתה טמפרטורה שבין 20—30 מ"צ, ומספרן במחצית השניה של החודש היה רק 5 שעות ואף פחות, במשך יום — לעומת 10 שעות שהן המספר הממוצע של שעות אור עם טמפרטורה שבין 20 ו-30 מ"צ, בחודש יולי, ברחובות⁽³⁾.

החמסינים הקשים בסוף מאי ובראשית יוני 1952, וירידת הטמפרטורה בשבוע השני של חודש זה, עיכבו איפוא את פעילות הזבוב ביוני, ורק ביולי (וביחוד בסופו של החודש) הגיעה פעילות זו למצב נורמלי, ולכן היתה התקפתו חלשה. בניגוד לכך, טובים מאוד היו התנאים לריבוי הזבוב בחודש יוני 1953 ובמחצית הראשונה של יולי שאחריו, אך מסיבת שינוי הטמפרטורה באופן קיצוני מאוד, מאמצע יולי

הזבוב והאפרסק (*)

(לקראת עונת הנטיעה)

אולם, אם נעיין במספר הזבובים, שנלכדו במלכות במטעים הצרפתיים, שבהם ביצע מרטין את נסיונותיו, או את מספר הזבובים שנלכדו בקרית-ענבים, במטע שבו ביצעו אבידב וסוירסקי את נסיונותיהם, ונשוו אותם למספר הזבובים הנלכדים בכרמי המישמש והאפרסק המוקפים פרדסי הדר באיזור החוף, יקל להבין — מדוע האירה ההצלחה פנים לחוקרים אלה, ואילו באיזור החוף לא התגברנו על מזיק זה באפרסקים עד השנה הזאת.

בקיץ שעבר בוצעו נסיונות ברחובות ובגבעת-היים בעצים בודדים, ועל שורת עצים, וכן במטע בן דונם אחד. על עצים בודדים לא האירה ההצלחה פנים בכל מקרה, ועל הסיבה נדון אח"כ להלן, אולם על שורת העצים, ובמטע בן הדונם, נתקבלו תוצאות משיעור רצון ומעודדות. פירוט התוצאות של הנסיונות האלה יופיע בקרוב בחלק מחיבור מקיף בדבר חמרים ארסיים נגד זבוב הפירות, נדידותיו והדברתו;

הכונה היא לזבוב הפירות של ים התיכון. כל נוטע בארץ יודע, שכל עוד לא מצאנו את הדרך להדביר את המזיק הזה, לא נוכל להרחיב את מטעי עצי הפרי, הנתקפים על ידו במידה רבה, הלא הם המישמש, האפרסק והגואיבה.

בשנתיים או שלוש השנים האחרונות נתבשרנו בכפרות המקצועית, כי נמצאה הדרך למנוע את התקפת הזבוב בפירות האפרסק, ע"י ריסוסים בחמרים סינתטיים. מרטין⁽¹⁾, למשל, בצרפת מצא, שע"י ריסוס בד. ד. ט. מנע את התקפת הזבוב, וקיבל אחוז גבוה ורצוי של פרי בלתי מתולע. אף אבידב וסוירסקי, 1952⁽²⁾, הצליחו לקבל אחוז רצוי של פרי בלתי נגוע בקרית ענבים ע"י ריסוסים במתוקסיכלור.

(3) לפי ד. א. ש. ב. ערכי הטמפרטורה והלחות של האוויר בארץ-ישראל ושכנותיה, ירושלים, תשי"ד.
(*) פרסומי התחנה לחקר החקלאות, רחובות, סדרת 1953, מס' 11.

על אף האוכלוסיה הצפויה הזאת במטע — לא נמצאו פירות נתקפים עד ל-18 בחודש יוני. באותו תאריך נראו פירות אחדים עקוצים, אך ללא רימות, כי פרי הבוסר הגיב בהפרשת גומי ומנע את בקיעת הביצים. באותו תאריך ניתן הריסוס הראשון של 1% מתוקסי-כלור; אוכלוסית הזבוב פחתה מיד ל-2-3 זבובים לכל מלכודת. הריסוסים חזרו בכל שבוע, ולפי ההוראות רוססו גם יתר עצי הפרי, אשר בשכנות עם המטע הזה. התוצאות היו — כ-98% פרי נקי מתולעים.

נסיון ריסוס במטע על שטח של דונם אחד

הנסיון בוצע בגבעת חיים בחלקת מטעים, שבה 4 שורות עצים ובתוכם 4 זנים של אפרסק, בטועים לפי התכנית הניתנת בתרשים. המלכדות שנתלו במטע הראו, שהפלישה של הזבובים החלה בסוף מאי. בשבוע שלפני הריסוס הראשון לכדו שש המלכדות ביחד כ-80 זבובים.

תרשים החלקה של 4 זני האפרסקים

אד	אד	אד	אד	אד	אד	אד	אד	אד	אד	אד	אד	אד	אד	אד	אד
ב	א	ס	א	ב	ס	א	ב	א	ס	א	ב	א	ס	א	ב
ב	ב	ב	ב	ב	ב	ב	ב	ב	ב	ב	ב	ב	ב	ב	ב
ס	א	ס	א	ס	א	ס	א	ס	א	ס	א	ס	א	ס	א

"אד" — ארלי דאון. "ב" — בבוק.

"א" — אבוקדו. "ס" — סמית.

"בר" — ברוקס.

כשכל מלכודת לכדה במוצע 4 זבובים, לכדה מלכודת אחרת, במטע אחר באותו המשק, אשר לא רוסס, 35, 36 ו-232 זבובים.

כפי שאפשר לראות מהטבלה א' היו התוצאות ברוב המקרים, ש-90% ויותר מהפירות היו טהורים מפגיעות הזבוב בכלל או מתולעים.

אנשי המטעים בגבעת-חיים ומנהל העבודה במשק יעקבסון שבעו רצון ומצאו בנסיונות אלה "הישגים". אולם לגבי כותב הטורים — טרם הגענו לשיא ההצלחה ועלינו להמשיך בחיפוש דרכים להיטיב את תוצאות ההדברה. ועלינו לשאוף, כמובן, להקטין את אחוז הנגיעות, אך בעיקר להקטין את מספר הטיפולים וההוצאות הכרוכות בהם.

כשאנו מעיינים בטבלה א' אפשר לראות, שהזן "ארלי דאון" הבכיר, קיבל שני ריסוסים, או שלושה לפני שנקטף כל הפרי. לעומת זה הזן "ברוקס" קיבל שלושה ריסוסים, או ארבעה, ואלו הזנים האפיליים "סמית" ו"בבקוב" מחמשה עד שמונה ריסוסים.

וזה בשל מה? נסיונות מוקדמים יותר הראו לנו, כי לשם תוצאות שלמות מהריסוסים, חשוב שכל העצים המצויים בחלקה יקבלו מנת רעל. שאם לאו — עלולים עצים אלה לשמש מקום מקלט לזבובים ומקור התקפה על העצים המרוססים. זוהי הסיבה שההצלחה לא האירה פנים בריסוס עצי פרי בודדים, או כשריסוס

אף על פי כן, אין כותב הטורים מהסס מלחזור ולפרסם דברים אלה שוב מעל דפי "השדה", לקראת העונה. וזה, לא בשל ההוראות הנתנות להדברת הזבוב באפרסקים (לזה אפשר להמתין עד הקיץ), אלא בשל הלקח, שיש ללמוד מהצדדים השליליים שבנסיונות בקשר לתכנון המטע.

מובן, שבלי תיאור ופירוט הנסיון — לא נוכל לעמוד על הצדדים החיוביים או השליליים.

נסיון ריסוס בשורה אחת של 12 עצים

ברחובות, בגן יעקבסון בוצע נסיון על שורה של עצי אפרסקים אפיליים. השורה מוקפת משלושת עבריה בפרדסי הדר, ואילו מהצד השלישי בטועים עצי פרי אחרים — פיטנגה, גואיבה ועוד.

בסוף מאי 1953 החלה פלישת זבובים מהפרדסים, באופן מרוכז, כך שבכל אחת משלוש המלכדות שנתלו על העצים נלכדו למעלה מ-110 זבובים לשבוע.

בהתאם לזה, ומכיון שבמטע פירות בכירים, כגון "ארלי דאון" — בוצע הריסוס הראשון ב-31 לחודש מאי ב-0.75% מתוכסיכלור, בתוספת משטח. תאריכי הריסוסים, תאריכי הקטיפים ותוצאות הערכת הפרי הטהור נתונים בטבלה א'.

ט ב ל ה א'. תוצאות הריסוס בגבעת חיים ב-1953 ב-%

תאריך ריסוס	ח ז ז	זני ארלי דאון	זני אבוקדו	זני סמית	זני בבוק	זני אפרסק	זני אפיליים	זני אחרים
31.V								
7.VI								
14.VI	ארלי דאון	14.VI	14.VI					
21.VI	ברוקס	23.VI	23.VI					
28.VI								
5.VII	סמית	19.VII	19.VII					
12.VII	בבוק	19.VII	19.VII					
19.VII								

יש לציין, שאחרי שהחלו בריסוסים לכדו המלכדות מ-1-5 זבובים למלכודת, חוץ מאחת, שלכדה לעתים קרובות כ-10-15 זבובים.

בסוף העונה, בשלושת השבועות האחרונים ביולי,

של כל זון באותה שנה. יתכן שבאופן זה אפשר יהיה למצוא נוהג שלפיו ייקבע תאריך הריסוס בכל שנה. אותם הנוטעים אשר לא עשו זאת עד עתה — רצוי שיעשו זאת בעתיד, לשם סידור לוח פאנולוגי.

תודתי נתונה בזה לאנשי המטעים בגבעת חיים ולמר שמעון בר ברחובות בעבור ביצוע הריסוסיב ושיתוף-הפעולה המלא בקשר לעבודה זו.

ד"ר י. רבנאי

התחנה לחקר החקלאות, רחובות.

ספרות:

1. מרטינ 1951. תצפיות ונסיונות הדברה נגד זבוב הפירות בפרווינציה; *Revue de Pathologie Vegetale et d'Entomologie Agricole de France*. T. XXXI, 52 — 62.

2. אבידב צ. סוירסקי א. נסיונות נוספים בקשר למלחמה בזבוב הפירות. התחנה לחקר החקלאות, משרד החקלאות, חוברת 59, עמוד 1—8.

מספר עצים קטן בתוך מטע גדול. ולפיכך ניתנו הוראות בגבעת חיים שכל העצים, לרבות עצי האבוקדו, ירוססו, אפילו אם אין עליהם פרי העלול להתקף ע"י הזבוב. אילו היו הזנים השונים מבודדים, כל זון בקטע מיוחד, ולא מעורבים, כדוגמת המטע בגן חיים — כי אז צריך היה להתחיל, למשל, לרסס את הזון בבקוב ב-20 לחודש יוני וע"י כך לחסוך שלושה ריסוסים. מכאן יוצא, שהנוטעים, המתכווננים לנטוע מטעי אפרסק או מישמש — צריכים להביא בחשבון גורם זה ולא לנטוע תערובות של זנים, אשר זמן הבשלתם רחוק כל כך זה מזה.

את זמן הריסוס הראשון צריך לקבוע לפי זמן הבשלת הפירות ורגישותם להתקפת הזבוב ולעקיצתו. הבשלת הפרי שונה בכל שנה, ולא כל נוטע יכול לקבוע בדיוק שבועות אחדים מראש מתי יבשיל הפרי ומתי רצוי לקטפו.

יש סברה, שאפשר לפתור בעיה זו בדרך פנולוגי: אם נניח שהתקופה שבין הפריחה להבשלה אחידה היא בכל שנה באפרסקים, כשם שזה בשזיפים, אפשר לקבוע את תאריך הבשלת הפרי ע"י ציון זמן הפריחה